

UCHWAŁA NR 296/XXXI/22
RADY GMINY STARA BIAŁA

z dnia 7 kwietnia 2022 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 i 583), art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447), uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

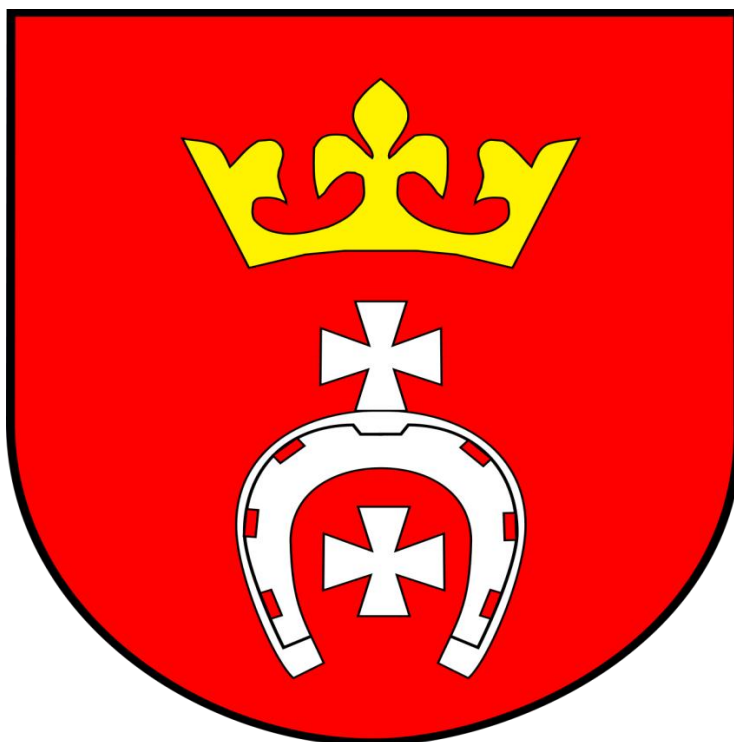
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą od dnia 1 stycznia 2022 r.

Przewodnicząca Rady

Małgorzata Edyta Lewandowska

Załącznik do uchwały Nr 296/XXXI/22
Rady Gminy Stara Biała
z dnia 7 kwietnia 2022 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2024

STARA BIAŁA 2022

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	4
3. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA GMINY I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	6
4. ZADANIA GMINY Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY	18
4.1.ASYSTENT RODZINY.....	18
5. ANALIZA SWOT	21
6. CELE, ZADANIA, TERMINY, WSKAŹNIKI, EFEKTY PROGRAMU	22
7. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU.....	28
8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.....	29
9. SPIS TABEL.....	32

1. WSTĘP

Zgodnie z założeniami Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) wszystkie ujęte w niej działania są:

„dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę społeczną. Rodzina jest pierwszym naturalnym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. To rodzina przekazuje dziecku swój system wartości i tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. To w rodzinie dziecko nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących stosunkach międzyludzkich, uczy się wyrażania swoich uczuć oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. To rodzina kształtuje osobowość dziecka, postawę społeczną i wyznacza koleje losu.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, brak poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długotrwałe funkcjonowanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającym środowiskiem dla prawidłowego rozwoju dziecka, należy zadbać o to, aby pozostało w nim jak najdłużej. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Należy przez to rozumieć obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i osób wspomagających rodzinę, zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach osoby wspomagające rodzinę mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pozostawienie rodziny bez profesjonalnego wsparcia i pomocy specjalistycznej spowoduje nasilenie negatywnych zjawisk, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. **Dlatego też, tak istotne jest opracowanie na kolejne lata spójnego, gminnego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz wypracowanie planowych działań mających na celu utrzymanie bądź przywrócenie rodzinie biologicznej zdolności do wypełniania tych funkcji, w tym zapobieganie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Działania wobec rodzin z dziećmi przebiegać powinny zespołowo bez barier resortowych, szczeblowych, instytucjonalnych z zastosowaniem wszelkich przepisów prawnych, regulujących sprawę z zakresu polityki rodzinnej, bez względu na rodzaj aktu prawnego.**

2. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja).

Konsekwencją powyższego zapisu jest opracowanie i wprowadzenie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024.

Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne z innymi aktami prawnymi w tym zakresie, a w szczególności;

- Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”
- Ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
- Ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- Ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci
- Ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny

Program wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne;

- Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Biała na lata 2022-2026
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Stara Biała na lata 2019-2023
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Stara Biała na 2022 rok.

W dokumencie nie można pominąć sytuacji epidemii, wywołanej wirusem SARS-CoV-2 i jej skutków społecznych. Zwłaszcza w zakresie wspierania rodzin i pieczy zastępczej oznacza to dla służb konieczność wnikliwego monitorowania narastających problemów społecznych i podejmowania działań w celu ich łagodzenia i rozwiązywania m.in.:

- nierówności w dostępie do edukacji i realizacji obowiązków szkolnych – nauczanie zdalne oznacza konieczność posiadania sprzętu komputerowego i umiejętności cyfrowych nie tylko dzieci ale też ich rodziców;
- nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej i leczenia – epidemia przyniosła określone szkody na zdrowiu u osób, które zachorowały. Szkody te mogą być odroczone w czasie i prowadzić do wielu powikłań; wiele rodzin może nie być w stanie, np. ze względów finansowych, leczyć swoich członków (w tym dzieci);
- wzrostu liczby dzieci, których rodzice ze względu na stan zdrowia nie będą mogli czasowo lub

- trwale sprawować nad nimi opieki (sytuacja może być szczególnie trudna w rodzinach niepełnych, w których choroba jedyne rodzica może uniemożliwić opiekę nad dzieckiem);
- problemów ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, pandemia jako czas ryzyka, niepewności i izolacji społecznej u wielu osób doprowadziła do zaburzeń nastroju, lęków, depresji, nerwic uniemożliwiających właściwe pełnienie ról społecznych;
 - wzrastającego ubóstwa rodzin i pogarszających się warunków ich życia ze względu złą koniunkturę gospodarczą kraju, likwidację wielu miejsc pracy, bezrobocie, chorobę uniemożliwiającą zarobkowanie;
 - przemocy w rodzinach, która ze względu na izolację społeczną może być niezauważana przez otoczenie społeczne, pracowników socjalnych, nauczycieli, psychologów, pedagogów, lekarzy. Przy odseparowaniu od kontaktów zewnętrznych i przy braku informacji ofiary przemocy mogą nie wiedzieć jak i gdzie zgłaszać się po wsparcie, schronienie i poradę prawną;
 - wzrostu uzależnień, które mogą być efektem obniżonej kondycji psychicznej ludzi i pogarszających ekonomicznych warunków życia rodzin, braku dostępu do odpowiednich usług społecznych (w zakresie leczenia uzależnień), w tym terapeutycznych i psychiatrycznych;
 - spadku efektywności usług społecznych, szczególnie tych usług w trybie teleporad,
 - pogorszenia sytuacji w rodzinach zastępczych i w rodzinnych domach dziecka, m.in. w obszarze funkcjonowania dzieci i ich kontaktów z rodzicami biologicznymi (dystans fizyczny, zakaz przemieszczania się, nakaz ograniczenia kontaktów społecznych).

Pandemia wpłynęła również na sposoby działania pracowników pomocy społecznej i samej pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej. W obszarze wsparcia rodzin z problemami i ich dzieci bezpośredni kontakt pracownika socjalnego z rodziną został niejednokrotnie zastąpiony poradami telefonicznymi. Niektóre usługi społeczne trudno jest jednak zastąpić ich formami zdalnymi. Dzieje się tak z pracą socjalną czy pracą w rodzinach, które w pewnych środowiskach nie mogą być świadczone telefonicznie, gdyż w domach nie ma przestrzeni fizycznej ani społecznej do rozmowy o problemach. W sposób zdalny trudno nawiązuje się relację pomocową i jeszcze trudniej prawidłowo zdiagnozować problemy. Sytuacja związana z epidemią wywołaną wirusem SARS-CoV-2 wymogła szczególnie na asystentach rodziny dodatkowe zadania polegające na informowaniu rodzin, jak dbać o higienę i zdrowie, zapobiegać zakażeniu koronawirusem, co robić, gdy któryś z członków rodziny, w tym dziecko będzie miał objawy choroby, omówieniu - jak pomagać dzieciom w odrabianiu lekcji w postaci e-learningu, wsparciu w kontaktach ze szkołą, motywowaniu rodziców do kontaktu z pediatrą, psychologiem lub psychiatrą dziecięcym w przypadku niepokojących objawów w zachowaniu dziecka (wywołanych izolacją społeczną, brakiem kontaktów z rówieśnikami, stresem związanym z uczestniczeniem w zajęciach lekcyjnych przy użyciu kamerki internetowej).

W oparciu o diagnozę środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych opracowano „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022–2024”. Diagnoza została sporządzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała, do której wykorzystano materiały własne, opracowania, sprawozdania oraz dane podmiotów, z którymi ośrodek współpracował w realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej. W programie wykorzystano również część wyników z analiz przeprowadzonych w toku prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Biała na lata 2022-2026, szczególnie w odniesieniu do problemów społecznych występujących w rodzinach z dziećmi. Program ukierunkowany jest na problemy rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, określa cele, zadania i wyznacza kierunki działań, które pozwolą wzmocnić rolę i funkcję rodziny biologicznej, jako naturalnego środowiska rozwoju dzieci.

3. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA GMINY I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Gmina Stara Biała to gmina wiejska, położona w powiecie płockim, w zachodniej części województwa mazowieckiego. Geograficznie usytuowana jest nad północnym brzegiem Wisły, na terenie kotliny Płockiej. Gmina Stara Biała zajmuje powierzchnię 111,12 km² (co stanowi 6,18% powiatu płockiego oraz 0,31% powierzchni województwa mazowieckiego). Szczególną rolę na tym terenie odgrywają grunty rolne i stanowią one największy udział tj. 80% całego obszaru Gminy, następnie lasy – 10,7%. Centralnym ośrodkiem Gminy jest miejscowość Biała.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Stara Biała.

Dane wg stanu na koniec roku	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców gminy - ogółem	11 612	11 713	11 712
Liczba dzieci i młodzieży do 18 roku życia zamieszkujących na terenie gminy	2350	2378	2362
Procentowy udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie mieszkańców	20,2%	20,3%	20,2%

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Biała (Raport o Stanie Gminy)

Tabela 2. Struktura mieszkańców gminy Stara Biała wg wieku i płci.

Grupa wiekowa	Struktura wg wieku stan na 31 grudnia					
	2019	% do ogółu mieszkańców gminy	2020	% do ogółu mieszkańców gminy	2021	% do ogółu mieszkańców gminy
wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	2350	20,2	2378	20,3	2362	20,2
wiek produkcyjny ogółem (z tego)	7543	65%	7561	64,5	7526	64,2
kobiety (18-60 lat)	3554	30,6	3573	30,51	3566	30,4
mężczyźni (18-65 lat)	3989	34,4	3988	34,04	3960	33,8
wiek poprodukcyjny (z tego)	1719	14,8	1774	15,2	1824	15,6
kobiety	1143	9,8	1179	10,1	1186	10,2
mężczyźni	576	5	595	5,1	638	5,4
Ogółem	11 612	100 %	11 713	100 %	11 712	100 %

Źródło: Urząd Gminy Stara Biała (Raport o Stanie Gminy)

Liczba mieszkańców gminy Stara Biała utrzymuje się na podobnym poziomie. W poprzednich latach zauważalny był wyraźny wzrost mieszkańców w związku z osiedlaniem się na jej terenie nowych rodzin, najczęściej z terenu przyległego miasta Płocka (szczególnie w latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 28,8%). Średni wiek mieszkańców wynosi 39,2 lat i jest nieznacznie mniejszy

od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Stara Biała zawarli w 2020 roku 43 małżeństwa, co odpowiada 3,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,6% mieszkańców gminy Stara Biała jest stanu wolnego, 58,1% żyje w małżeństwie, 2,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,1% to wdowy/wdowcy. Gmina Stara Biała odnotowuje ujemny przyrost naturalny wynoszący -8. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,67 na 1000 mieszkańców gminy Stara Biała. W 2020 roku urodziło się 104 dzieci, w tym 49,0% dziewczynek i 51,0% chłopców¹.

Na terenie gminy obserwuje się malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Widoczna jest natomiast tendencja wzrostowa wśród osób w wieku poprodukcyjnym, która świadczy o starzeniu się społeczeństwa (czyli zwiększeniu się udziału starszych osób w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym zmniejszeniu się udziału w tej strukturze dzieci). Jest to proces, który postępuje od wielu lat i nadal przybiera na sile. Zmiany demograficzne tego typu mają istotne znaczenie dla kraju ze względów ekonomicznych, jak i społecznych.

Gmina Stara Biała w przeważającym stopniu jest terenem rolniczym. 54,3% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Stara Biała pracuje w sektorze rolniczym, 14,8% w przemyśle i budownictwie, a 12,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Stara Biała wynosiło 4631,84 PLN, co odpowiada 83,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce². Zanikowi ulegają małe gospodarstwa rolne o powierzchni ok. 3-5 ha, które są dzielone na działki budowlane bądź wchłaniane przez sąsiadujące większe gospodarstwa rolne. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie na terenie gminy i w położonym po sąsiedzku mieście Płocku. Podobnie jak w całym kraju na terenie gminy występuje **zjawisko bezrobocia**. Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym, aktywnej ekonomicznie (tj. zasobu siły roboczej danej populacji).

Tabela 3. Bezrobocie w gminie Stara Biała w latach 2019-2021

Rok	ogółem	z prawem do zasiłku dla bezrobotnych	długotrwale bezrobotni	% do ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym
2019	376	80	200	4,92
2020	397	77	237	5,25
2021	336	46	218	4,46

Źródło: PUP w Płocku sprawozdanie MRPit-01

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku na terenie Gminy Stara Biała w 2019 roku było zarejestrowanych 376 osób bezrobotnych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała udzielił pomocy finansowej dla 66 rodzin dotkniętych problemem bezrobocia. W 2020 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych wzrosła do 397 osób, wówczas z pomocy społecznej skorzystały 63 rodziny. Natomiast w 2021 roku nastąpił wyraźny spadek bezrobotnych do 336 (o 61 osób). Z powodu bezrobocia ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 46 rodzin. Bezrobocie jest głównym

¹ https://www.polskawliczbach.pl/wies_Stara_Biala

² https://www.polskawliczbach.pl/wies_Stara_Biala

czynnikiem sprawczym ubóstwa. Niesie za sobą nie tylko niedostatek ale także negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny, zaburza relacje jej członków i narusza poczucie bezpieczeństwa.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku w gminie Stara Biała tylko 10,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,1% wykształcenie policealne, 10,9% średnie ogólnokształcące, a 13,5% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 25,9% mieszkańców, gimnazjalnym 6,5%, natomiast 27,9% podstawowym. 2,5% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej³.

Edukacja szkolna w gminie Stara Biała realizowana jest w czterech placówkach oświatowych:

- Szkoła Podstawowa w Maszewie Dużym,
- Szkoła Podstawowa w Starych Proboszczewicach,
- Szkoła Podstawowa w Starej Białej,
- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wyszynie

Na terenie gminy funkcjonują również: Przedszkole w Nowych Proboszczewicach oraz Samorządowe Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wyszynie.

Tabela 4. Struktura placówek oświatowych w Gminie Stara Biała

Liczba placówek/dzieci	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2	2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	276	281	276
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	1017	1015	1030
Szkoły ponadpodstawowe	0	0	0
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	0	0	0

Źródło: Dane Urzędu Gminy Stara Biała (Raport o Stanie Gminy)

Wprowadzenie stanu epidemii wymusiło na nauczycielach i dyrektorach szkół nowe standardy prowadzenia zajęć lekcyjnych. Uczniowie przez wiele miesięcy nie zasiadali w szkolnych ławkach, tylko w domu przed komputerami. Niestety nie wszyscy uczniowie z terenu gminy posiadali taki sprzęt. Program „Zdalna szkoła” finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 pozwolił na przekazanie 56 laptopów do zdalnego nauczania dla uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Stara Biała (Maszewo Duże – 20 szt., Stare Proboszczewice – 16 szt., Stara Biała – 9 szt., Wyszyna – 9 szt.).

Placówki oświatowe prowadzą dla dzieci świetlice szkolne, umożliwiają dożywianie, realizują programy profilaktyczne, prozdrowotne, wychowawcze, organizują zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań.

Dla potrzeb niniejszego Programu zebrano dane ze wszystkich szkół podstawowych i placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie gminy, które pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania problemów opiekuńczo - wychowawczych oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań wychowawczych, psychologiczno-pedagogicznych, psychoterapeutycznych, profilaktycznych itp.

³ https://www.polskawliczbach.pl/wies_Stara_Biala

Tabela 5. Formy wsparcia dla dzieci i ich rodziców przez placówki oświatowe

Liczba dzieci korzystających z dodatkowych zajęć w danym roku szkolnym	2019/2020	2020/2021
Wyrównawcze	480	447
Korekcyjno – kompensacyjne	103	110
Logopedyczne	245	254
Psychoterapeutyczne	16	36
Socjoterapeutyczne	6	0
Rewalidacyjne	20	25
Pomoc nauczyciela wspomagającego	8	16
Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców i dzieci w danym roku szkolnym	2019/2020	2020/2021
Liczba porad i konsultacji dla rodzin	743	817
Liczba rodzin objętych wsparciem	150	156
Liczba dzieci objętych pomocą psychologa	119	153
Liczba dzieci objętych pomocą pedagoga	207	223

Źródło: Opracowanie własne (na podstawie danych z poszczególnych szkół i przedszkoli z terenu gminy)

Wszystkie placówki na terenie gminy Stara Biała prowadzą zajęcia dla uczniów z potrzebami edukacyjnymi, korekcyjno-kompensacyjnymi, logopedycznymi, psychoterapeutycznymi i rewalidacyjnymi oraz świadczą wsparcie psychologiczno – pedagogiczne zarówno dla dzieci jak i ich rodziców. W analizowanym okresie największa liczba uczniów (447 os.) skorzystała z zajęć wyrównawczych. W stosunku do ogółu wszystkich uczniów aż 43% ma problemy z opanowaniem wiadomości i umiejętności przewidzianych w podstawie programowej. Wymaga pomocy w wyrównywaniu tych braków oraz profesjonalnego wsparcia emocjonalnego w przezwyciężaniu skutków niepowodzeń szkolnych. Przeszło 19% wymaga pomocy logopedycznej, 8% zajęć korekcyjno-kompensacyjnych. W szkołach i przedszkolach zatrudniona jest odpowiednia liczba psychologów (6), pedagogów (7), logopedów (10) – adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb.

We wszystkich szkołach problemy wychowawcze z uczniami dotyczą w szczególności braku zainteresowania nauką, przemocy fizycznej i słownej, lekceważenia i niewykonywania poleceń nauczyciela. Coraz więcej diagnozuje się dzieci z problemami emocjonalnymi i uzależnieniami (od telefonu, gier komputerowych), które wymagają fachowej i specjalistycznej pomocy. W większości przypadków, w rozwiązaniu problemów wychowawczych uczniów aktywny udział biorą rodzice, współpracując w tym zakresie z pracownikami szkoły - wychowawcą, pedagogiem, psychologiem. Jak pokazuje powyższa tabela w minionym roku szkolnym 2020/2021 wsparciem psychologiczno-pedagogicznym objęto 156 rodzin, którym udzielono 817 porad i konsultacji.

Dobrze wyposażona baza sportowa w szkołach, ogólnodostępne boiska, bieżnie, korty tenisowe, siłownie wewnętrzne i zewnętrzne, place zabaw, kluby sportowe oraz prężnie działający Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Starej Białej tworzą dla dzieci, młodzieży oraz ich rodziców możliwości samorealizacji, rozwoju zainteresowań oraz udziału w różnorodnych imprezach kulturalnych i sportowych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Białej z Filią w Nowych Proboszczewicach poza działalnością ściśle związaną z udostępnianiem materiałów bibliotecznych prowadzi również działalność kulturalno-edukacyjną skierowaną do dzieci i młodzieży szkolnej, (szczególnie w okresie wakacji i ferii zimowych). Biblioteki uczestniczą w projekcie, w ramach ogólnopolskiej kampanii promującej czytelnictwo pt. „Mała książka – wielki człowiek”, której celem jest zachęcanie rodziców do

odwiedzania biblioteki, codziennego czytania z dzieckiem i wspólnego spędzania wolnego czasu. Wszystkie te działania odgrywają istotną rolę w rozwoju i wychowaniu dzieci jednakże mają charakter doraźny i nie zamykają się ściśle w systemie wspierania rodziny. Efektywnym sposobem wspierania rodzin na poziomie gminy, zwłaszcza tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest utworzenie placówki wsparcia dziennego, w rozumieniu przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Stara Biała odpowiada Posterunek Policji w Starej Białej. W 2020 roku w gminie Stara Biała stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 109 przestępstw. Oznacza to, że na każdy 1000 mieszkańców odnotowano 9,09 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Stara Biała wynosi 81,70% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Stara Biała najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,34 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 3,55 (wykrywalność 61%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,17 (98%), o charakterze gospodarczym - 1,11 (65%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,20 (90%)⁴. Na potrzeby niniejszego programu dzielnicowi z Posterunku Policji w Starej Białej przeanalizowali jak w latach 2020-2021 przedstawiała się przestępczość nieletnich mieszkańców gminy (*nieletni – termin używany w prawie karnym, oznacza osobę, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17 lat, ale ukończyła lat 13*).

Tabela 6. Kategorie przestępstw nieletnich

Kategoria przestępstwa	Liczba sprawców nieletnich w 2020 r.	Liczba sprawców nieletnich w 2021 r.
Przestępstwo drogowe	0	0
Przestępstwo narkotykowe	0	0
Kradzież mienia	0	0
Uszkodzenie rzeczy	0	0
Bójka i pobicie	0	0
Uszczerbek na zdrowiu	0	0
Wymuszenie rozbójnicze	0	0
Znęcanie nad rodziną	0	0

Źródło: Dane z Posterunku Policji w Starej Białej

Fakt, że w okresie ostatnich dwóch lat nie odnotowano na terenie gminy przestępstw nieletnich wg określonych wyżej kategorii, nie oznacza, że problem ten nie istnieje. Przestępczość nieletnich jest poważnym problemem społecznym, którego nie wolno nam lekceważyć. Z ogólnych statystyk policyjnych wiadomo, że przybiera on coraz to drastyczniejsze formy, a przestępcy są coraz młodszy. Bezspornym jest stwierdzenie, że przeciwdziałanie przestępczości nieletnich należy do istotnych zadań polityki społecznej państwa, systemu oświaty i wychowania, instytucji i organizacji społecznych, wymiaru sprawiedliwości oraz rodzin. Powszechnie uważa się też, że profilaktyka jest skuteczniejszym środkiem eliminowania tych zjawisk niż działalność resocjalizacyjna, kiedy nieprzystosowanie społeczne jest już bardzo zaawansowane. A zatem przesunięcie akcentu działań resocjalizacyjnych na profilaktyczne powinno nastąpić poprzez wzmocnienie działalności opiekuńczo –

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/wies_Stara_Biala

wychowawczej, niesienie pomocy socjalnej dzieciom i ich rodzicom oraz odchodzenie w postępowaniu z młodzieżą od działań represyjnych na rzecz oddziaływań terapeutycznych i wychowawczych.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 jest analiza danych zawartych w sprawozdaniach rocznych z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała, Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej, Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz rocznych sprawozdaniach z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Dla potrzeb Programu opracowano kompleksową Kartę Diagnostyczną według poniższego wzoru.

Tabela 7. Karta Diagnostyczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Liczba mieszkańców gminy	11 612	11 713	11 712
Liczba dzieci zamieszkujących gminę w wieku 0-12 lat	1657	1640	1590
Liczba dzieci/młodzieży zamieszkującej na terenie gminy w wieku 13-18 lat	693	738	772
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną - liczba osób w tych rodzinach	248 649	194 435	217 512
Liczba rodzin objętych pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej	98	57	106
Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną	150	95	103
Liczba rodzin pełnych z 1 dzieckiem	46	25	26
Liczba rodzin pełnych z 2 dziećmi	32	20	29
Liczba rodzin pełnych z 3 dziećmi	26	20	15
Liczba rodzin pełnych z 4 i więcej dziećmi	15	9	13
Liczba rodzin niepełnych z 1 dzieckiem	18	10	6
Liczba rodzin niepełnych z 2 dziećmi	3	2	5
Liczba rodzin niepełnych z 3 dziećmi	5	7	5
Liczba rodzin niepełnych z 4 i więcej dziećmi	5	2	4
Liczba rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych	21	18	11
Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społ.	5,59 %	3,71 %	4,37 %
Liczba dzieci/młodzieży korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu” w formie gorącego posiłku, artykułów żywnościowych, świadczenia pieniężnego na zakup żywności	150	123	75
w tym: liczba dzieci dożywianych bezdecyzyjnie	13	1	0
Kwota wydatkowana na realizację programu „Posiłek w szkole i w domu	120 399	121 649 zł	90 723
z tego: środki własne	44 798	46 049	34 023
Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych	49	35	36
- liczba dzieci	81	52	55

Liczba rodzin korzystających ze świadczenia „Dobry Start”	1231	1208	X
-liczba dzieci	1748	1713	
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	568	656	569
Liczba dzieci niepełnosprawnych uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego	82	81	75
Liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne z tytułu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem bądź osobą dorosłą wymagającą stałej opieki i pielęgnacji	47	49	50
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego	44	38	34
- liczba uprawnionych	71	62	52
Liczba rodziny korzystających ze świadczenia wychowawczego „500 plus”	1489	1498	1480
- liczba dzieci	2397	2293	2271
Liczba rodzin, którym wydano Kartę Dużej Rodziny (narastająco)	237	260	282
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń „Za Życiem”	1	1	2
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	45	38	36
Liczba rodzin korzystających z dodatku energetycznego	32	29	25
Liczba dzieci niepełnosprawnych korzystających z bezpłatnego transportu do szkoły bądź za które gmina zwraca rodzicom koszty dojazdu	23	22	24
Liczba dzieci/młodzieży z terenu gminy przebywających w pieczy zastępczej w tym	14	12	14
- w rodzinach zastępczych	11	10	12
- w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	3	2	2
Kwota wydatkowana z budżetu Gminy na pokrycie kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej	124 332	127 109	106 244
Liczba dzieci/młodzieży z terenu gminy umieszczonych w pieczy zastępczej (w danym roku)	0	0	2
Liczba dzieci powracających z systemu pieczy zastępczej do rodzin naturalnych	0	0	2
Liczba usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej	2	0	1
Pieczka zastępcza funkcjonująca na terenie gminy			
-liczba rodzin zastępczych	6	5	6
- liczba dzieci w tych rodzinach	10	10	11
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych	2	2	2
- liczba dzieci w tych placówkach	16	15	15
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	17	17	17
- liczba dzieci w tych rodzinach	29	29	32
Liczba rodzin wspierających	0	0	0
Liczba placówek wsparcia dziennego na terenie gminy	0	0	0
Liczba osób korzystających z Gabinetu Psychologicznego	74	53	56
- liczba porad	575	400	441
Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego	46	32	38
- liczba porad	178	200	158

Liczba osób zgłoszonych do GKRPA w celu podjęcia leczenia odwykowego	22	16	17
Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury Niebieskiej Karty	26	36	38
Liczba Niebieskich Kart wszczynających procedurę w danym roku	15	22	17
Liczba osób w danym roku objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych, w tym liczba dzieci /młodzieży do 18 r. ż.	77 12	112 24	84 16
Liczba spotkań zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przemocy w Rodzinie	4	17	16
Liczba powołanych Grup Roboczych (nie wliczając już działających)	14	20	17
Liczba spotkań Grup Roboczych	169	203	195
Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur Niebieskiej Karty w tym :	12	13	24
- na skutek zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowanego planu pomocy	3	6	12
- braku zasadności podejmowanych działań	9	7	12

Opracowanie własne GOPS Stara Biała.

Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega nieustannym zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz.2268 ze zm.). Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Kryterium dochodowe w latach 2019-2021 wynosiło 701 zł – w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 528 zł – na osobę w rodzinie. 1 stycznia 2022 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. Poz. 1296). Kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wzrosło o 75 zł i obecnie wynosi 776 zł, natomiast kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie wynosi 600 zł, a zatem wzrosło o 72 zł.

Czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadku zasięgu ubóstwa były: wzrost wynagrodzenia, spadek bezrobocia oraz Program „Rodzina 500+” realizowany w Polsce od 1 kwietnia 2016 r., mający za zadanie pomoc rodzinom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne wypłaty świadczenia wychowawczego na każde dziecko w rodzinie do 18 roku życia bez względu na dochód rodziny.

Z analizy danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała wynika, iż w 2019 r. ze świadczeń pomocy społecznej w formie pieniężnej i niepieniężnej skorzystało 150 rodzin z dziećmi (ok. 12% mniej niż w roku poprzedzającym), w 2020 r. – 95 rodzin z dziećmi, natomiast w 2021 r. liczba rodzin nieznacznie wzrosła do 103. Najczęściej jej beneficjentami w 2021 r. były rodziny z dwojgiem dzieci (33%), z jednym dzieckiem (31%), z trojgiem (19%), z czworgiem i więcej – (17%).

Tabela 8. Analiza powodów udzielonej pomocy społecznej w latach 2019-2021

Powody	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	78	179	68	136	60	120
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	6	6	6	6	7	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	41	187	37	171	18	78
w tym; wielodzietność	15	82	14	76	8	40
Bezrobocie	66	190	63	161	46	115
Niepełnosprawność	56	117	54	102	51	85
Długotrwała lub ciężka choroba	53	133	42	79	45	91
Bezradność w sprawach opiekuńczych, wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	21	87	18	70	11	41
w tym; rodziny niepełne	10	38	8	32	7	22
rodziny wielodzietne	1	4	2	9	4	21
przemoc w rodzinie	4	14	1	3	4	13
Alkoholizm	24	39	28	36	23	33
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	1	1	2	2
Zdarzenia losowe	0	0	1	1	2	6
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: GOPS Stara Biała Sprawozdanie MPiPS-03

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała w latach 2019-2021 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem, długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością. Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają niemal cały budżet rodzin.

Rodzina zaczyna prowadzić oszczędny tryb życia, co przejawia się w ograniczeniu potrzeb żywieniowych i kupowaniu artykułów przecenionych, przeterminowanych o niskiej jakości, co z kolei doprowadza do problemów zdrowotnych, a w konsekwencji konieczności leczenia. W efekcie schorzenia, zwłaszcza te o charakterze przewlekłym doprowadzają do niepełnosprawności, ograniczają aktywność zawodową oraz możliwość zarobkowania, natomiast podwyższają się koszty leczenia, rehabilitacji. Tak więc istotne znaczenie mają tutaj czynniki zewnętrzne, które oddziałując bezpośrednio na rodzinę potęgują problemy i zaburzają jej funkcjonowanie. Jednakże ubóstwo ani brak pracy nie może być wyłącznie identyfikowane jako główna przyczyna nieprawidłowego funkcjonowania rodzin i występujących w niej problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego nie jest głównym powodem przyznania pomocy. Pozostaje na 6 miejscu wśród głównych powodów udzielenia wsparcia ze środków pomocy społecznej w formie zasiłku celowego, okresowego, posiłku itp. Analiza danych wskazuje na sukcesywne zmniejszanie się liczby rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-

wychowawczych. W 2019 r. na 150 rodzin z dziećmi problemów opiekuńczo-wychowawczych doświadczyło 21 rodzin, natomiast w 2021 r. na ogólną liczbę rodziny z dziećmi 103 problemy opiekuńczo-wychowawcze zdiagnozowano u 11 rodzin. Z doświadczeń pracowników socjalnych i asystenta rodziny wynika, że m. in. transmisja środków finansowych przysługujących w ramach Programu Rodzina 500+, spadek bezrobocia, migracja rodzin przyczynia się do ich anonimizacji. Powyższe skutkuje tym, że służby odpowiedzialne za wspieranie rodziny często dowiadują się o jej trudnościach w sytuacji kryzysu, nie mając możliwości podjęcia odpowiednio wcześniej działań profilaktycznych na rzecz zniwelowania skutków narastających problemów tj.: przemoc, uzależnienia, bezradność opiekuńczo-wychowawcza.

Jedną z form wsparcia świadczonych przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała, skierowanych do rodzin przeżywających trudności, jest prowadzenie pracy socjalnej w rodzinie. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany dochód. Celem pracy socjalnej jest udzielenie pomocy osobie/rodzinie w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej oraz jej zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, a także poprawa funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o dokonanie przez pracownika socjalnego diagnozy sytuacji w rodzinie, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji i posiadanego potencjału osoby/rodziny oraz realizację działań określonych w planie pomocy przy aktywnej współpracy rodziny. Jednym z narzędzi pracy socjalnej jest kontrakt socjalny, czyli pisemna umowa zawarta przez pracownika socjalnego z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. W 2021 r. pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała zawarli 26 kontraktów socjalnych, z tego 9 z rodzinami, w których głównym problemem była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (6 rodzin niepełnych, 3 rodziny pełne).

W okresie realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w latach 2019-2021 pracownicy działający w obszarze wspierania rodziny zwrócili uwagę na zjawisko jakim jest osiedlanie się na terenie gminy Stara Biała rodzin z dziećmi, które borykają się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, a które nie są zidentyfikowane jako beneficjenci świadczeń socjalnych. Można stwierdzić, że poprawa sytuacji finansowej rodzin z dziećmi dotychczas korzystających ze wsparcia finansowego, nie rozwiązuje kryzysów i problemów z jakimi te rodziny się borykają. Dlatego nadal winna być monitorowana sytuacja dzieci w tych rodzinach oraz prowadzona długofalowa praca socjalna, ukierunkowana na wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ocenie realizatorów Programu niezbędne jest również wzajemne informowanie się instytucji z terenu różnych gmin o sytuacji rodzin zmieniających miejsce zamieszkania oraz czujność osób z ich otoczenia (np. sąsiadów, nauczycieli) na niepokojące sytuacje.

Zadaniem pomocy społecznej jest nie tylko zapobieganie sytuacjom, gdy rodzina nie będzie w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych swoich członków ale również zapewnienie im odpowiedniej ochrony i wsparcia w sytuacji przemocowej. Dlatego też w pomocy społecznej rodzina występuje nie tylko jako świadczeniobiorca, ale także jako podmiot ochrony.

Przemoc w rodzinie jest jednym z przejawów dysfunkcjonalności systemu rodzinnego, występuje niezależnie od kultury, wykształcenia i poziomu intelektualnego, wyznania czy też statusu materialnego. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie ze strony rodziców, doznane krzywdy fizyczne i psychiczne, w negatywny sposób wpływają na kształtowanie się osobowości młodego człowieka. Osoby doświadczające przemocy w dzieciństwie, jako osoby dorosłe wykazują skłonność do stosowania przemocy wobec swoich dzieci, powielając przemocowe zachowania rodziców.

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określa Ustawa z dnia 29 lipca 2005

roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z jej zapisami, w gminie Stara Biała funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na interdyscyplinarnej współpracy instytucji i podmiotów, prowadzonej w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz pracy powoływanych przez Zespół - Grup Roboczych realizujących procedurę „Niebieskiej Karty” w indywidualnych przypadkach. Wiodącą rolę w realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała.

Dla określenia skali zjawiska przemocy w rodzinie w gminie posłużono się danymi statystycznymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała, danymi z Posterunku Policji w Starej Białej a także informacjami z funkcjonujących na terenie gminy Stara Biała punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz ofiar przemocy domowej. Dane te jednak przedstawiają zaledwie pewien odsetek tego zjawiska, bowiem obrazują wyłącznie liczbę zgłoszonych aktów przemocy w rodzinie. Nie uwzględniają sytuacji niezgłoszonych, stąd brak możliwości określenia prawdziwego rozmiaru tego zjawiska. Przemocy doświadczają głównie dzieci i kobiety (w mniejszym stopniu mężczyźni), osoby starsze i chore doznając obrażeń fizycznych i wyniszczenia psychicznego. Z analizy danych wynika, że w gminie Stara Biała najliczniejszą grupą osób, które doświadczały przemocy były dzieci (osoby do 18 r. życia) oraz kobiety (pomiędzy 18 a 67 r. życia). Według danych statystycznych prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny liczba osób objętych pomocą zespołu i grup roboczych wynosiła w 2019 r. – 77 osób w tym 12 dzieci, w 2020 r. – 112 osób w tym 24 dzieci, w 2021 r. – 84 osoby w tym 16 dzieci, przy czym w 4 przypadkach odnotowano stosowanie przemocy wobec osoby niepełnosprawnej.

W sytuacji istnienia podejrzenia lub ryzyka zaniedbań względem dzieci, zagrożenia bezpieczeństwa lub życia nieletnich, zaniedbań rodzicielski, stosowania przemocy, braku umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, które mają destrukcyjny wpływ na rozwój dzieci Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała bądź Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego zobowiązany jest skierować do Sądu Rejonowego w Płocku wniosek o wgląd w sytuację dziecka.

Powyższe dane wskazują, że w latach 2019-2021 w gminie Stara Biała odnotowywano wzrost liczby ujawnionych przypadków występowania przemocy w rodzinie, co może świadczyć o wzroście poziomu wiedzy oraz świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, a także o skuteczności działań informacyjnych skierowanych przez lokalne instytucje do mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy w ramach funkcjonującego w gminie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kolejnym problemem społecznym występującym na terenie gminy Stara Biała jest **alkoholizm**. Dzieci z rodzin borykających się z problemem alkoholowym doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W rodzinie alkoholowej często brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, ograniczone bywają możliwości zaspakajania potrzeb wyższego rzędu. W rodzinie dominuje atmosfera niepokoju, napięcia, nerwowości i lęku. Dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową często przedwcześnie wchodzą w rolę dorosłych, czują się inne, gorsze od rówieśników, nierzadko doświadczają przemocy. Niewłaściwe realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w tych rodzinach jest jedną z najczęstszych przyczyn pozbawienia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej.

Wszelkie działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych inicjuje, realizuje i monitoruje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starej Białej. Jej celem jest m.in. ograniczanie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z

istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu.

Rodziny z terenu Gminy Stara Biała mają możliwość korzystania z bezpłatnych usług:

- w Gabinetzie Psychologicznym przy Ośrodku Zdrowia w Białej, gdzie świadczona jest podstawowa pomoc psychologiczna osobom uzależnionym i współuzależnionym, kierowana głównie do osób i rodzin z problem alkoholowym narażonym na przemoc w rodzinie, przemoc wobec dzieci.
- Punkcie Konsultacyjnym przy Urzędzie Gminy w Białej, w którym terapeuta świadczy pomoc dla osób uzależnionych i współuzależnionych (alkohol, narkotyki i inne uzależnienia), jak również osób dotkniętych przemocą rodzinną.

Istotne znaczenie mają również prowadzone w gminie kampanie profilaktyczne poświęcone tematyce związanej z przemocą i uzależnieniami.

Analiza wynikająca z przeprowadzonej diagnozy społecznej

Z analizy problemów społecznych występujących w rodzinach wynika, że problemy takie jak ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych to problemy, między którymi zachodzi związek przyczynowo – skutkowy, np.: bezrobocie powoduje nie tylko utratę środków finansowych ale również pogłębienie i nawarstwienie się innych problemów, tj: niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, izolacja społeczna, uzależnienie alkoholowe, przemoc itp. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych dotyczy rodzin z dziećmi niezależnie od ich struktury, jednakże należy dodać, że w ostatnich latach wielopropblemowość nasila się szczególnie w przypadku rodzin niepełnych. Poza pomocą materialną, niezbędne będzie wzmocnienie funkcji rodziny, poprzez umożliwienie dostępu do różnego rodzaju form wsparcia. Należy pamiętać, że brak możliwości zapewnienia wsparcia dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym i konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną spowoduje bardzo dotkliwe skutki psychiczne i społeczne. Celem wszystkich działań ma być zapobieganie umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną oraz wyposażenie rodziny w narzędzia umożliwiające samodzielne radzenie sobie z pojawiającymi się problemami i potrzebami. Problemy rodzin mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga także zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Należy doprowadzić do współdziałania wszystkich podmiotów powołanych do działań w celu wspierania rodziny.

4. ZADANIA GMINY Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zgodnie z art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez :
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

4.1. Asystent rodziny

W ramach realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2013 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Stara Biała został zatrudniony asystent rodziny.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,

3. udzielanie pomocy rodzinom w celu poprawy ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi,
5. wspieranie aktywności społecznej rodzin,
6. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
7. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,
8. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
9. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
10. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
11. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
12. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”,
13. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
14. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny,
15. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
16. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
17. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
18. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną ma na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesienie poziomu ich odpowiedzialności za losy swojej rodziny oraz umiejętności komunikacyjnych w rodzinie. W efekcie wspólne działania rodziny, asystenta i pracownika socjalnego, przy wsparciu instytucji i organizacji, mają zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Asystent rodziny pracuje również z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W tym zakresie współpracuje z koordynatorem powiatowym, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą oraz motywuje rodzinę do utrzymywania stałego kontaktu z dzieckiem i podejmowania działań zmierzających do poprawy i wyeliminowania sytuacji, która była bezpośrednią przyczyną umieszczenia dziecka poza rodziną.

Wskazać należy, że wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, mogą zdarzyć się również takie, gdzie negatywna postawa rodziców, brak chęci współpracy z asystentem oraz brak motywacji do podejmowania działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie, uniemożliwiają realizację planu pomocy oraz działań wspierających przez asystenta rodziny. Brak współpracy ze strony rodziców stanowi jedną z trzech przesłanek zakończenia pracy asystenta w rodzinie.

Tabela 9. Przesłanki zakończenia pracy asystenta w rodzinie w latach 2019-2021

Przesłanki zakończenia pracy asystenta z rodziną	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
	Liczba rodzin R=17	Liczba rodzin R=17	Liczba rodzin R=17
Osiągnięcie celów - zrealizowanie planu pomocy	1	2	2
Brak współpracy	0	0	0
Inne przyczyny /zmiana miejsca zamieszkania/	3	5	3
Ogółem	4	7	5

Opracowanie własne GOPS Stara Biała.

R = ogółem liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Powyższe dane wskazują, że w okresie ostatnich trzech lat asystent nie zakończył pracy w wyniku cofnięcia przez rodzinę zgody na współpracę, przyczyną zakończenia pracy asystenta była zmiana miejsca zamieszkania rodziny i wyprowadzenie się poza teren gminy bądź, – co najważniejsze, zrealizowanie planu pomocy.

W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny oraz rażących zaniedbań godzących w dobro dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania w imię nadrzędnego priorytetu ochrony dobra dziecka. Spoczywa na nich obowiązek informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie, a w przypadku ujawnienia krzywdzenia dziecka również obowiązek zawiadomienia prokuratury/policji. W sytuacji kiedy rodzina nie wywiązuje się należycie wobec dziecka z funkcji opiekuńczo- wychowawczych, a udzielone jej wsparcie nie skutkuje poprawą sytuacji, wówczas dziecko może zostać umieszczone zarządzeniem sądu rodzinnego w pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w pieczy - co do zasady jest możliwe wówczas, jeżeli wcześniej zastosowane inne środki (przewidziane w art. 109 § 2 pkt 1 – 4 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy) oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka.

W 2021 r. liczba dzieci z terenu Gminy Stara Biała umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie zarządzenia sądu rodzinnego wynosiła 14 (w tym: 12 dzieci w rodzinach zastępczych, 2 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych). W poprzednich latach liczba dzieci umieszczonych w pieczy utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła: 14 dzieci - w roku 2019 i 12 dzieci – w roku 2020.

Według danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku na terenie gminy Stara Biała funkcjonuje 1 Rodzinny Dom Dziecka w Nowym Bronowie, w którym przebywa 9 dzieci, 3 rodziny zastępcze niezawodowe - dla 4 dzieci oraz 3 rodziny zastępcze spokrewnione, w których wychowuje się 7 dzieci. W Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej typu rodzinnego nr 1 w Nowym Bronowie przebywa 6 dzieci. Najliczniejszą grupę dzieci przebywających w pieczy zastępczej stanowią dzieci w wieku 7 -13 lat.

5. Analiza SWOT

Praca z rodziną jest procesem złożonym i długotrwałym. Efekty pracy z rodzinami w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia się na otrzymywane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Problemy rodzin mają często wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga dużej znajomości problemu i zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Przeprowadzenie diagnozy środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych oraz dokonanie analizy dotychczas podejmowanych działań, pozwoliło na sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony systemu wspierania rodzin w gminie oraz pozwala na dokonanie oceny zagrożeń jak i szans, które mają znaczący wpływ na całość podejmowanych działań w zakresie wspierania rodziny.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Obowiązująca Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych; ✓ Powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Stara Biała; ✓ Działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starej Białej; ✓ Działalność „animatorów kultury” – osób propagujących zdrowy styl życia i efektywne wykorzystanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież; ✓ Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, asystenta, policji, oświaty; ✓ Wykwalifikowana i doświadczona kadra zatrudniona w obszarze wspierania rodziny, pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy domowej <p style="margin-top: 10px;">Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Utrzymanie stałego zatrudnienia asystenta rodziny ✓ Pomoc doświadczonego asystenta rodziny w celu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekunów – wychowawczych; ✓ Rosnąca świadomość i reakcje społeczności lokalnej na przypadki krzywdzenia bądź zaniedbywania dzieci ✓ Coraz lepiej funkcjonujący system informacji i komunikacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; ✓ Realizacja rządowych programów socjalnych i rosnące wsparcie finansowe dla rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bierna postawa członków rodzin dysfunkcyjnych wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc; ✓ Brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego np. mediatora rodzinnego; ✓ Ograniczony dostęp psychiatrii dziecięcej; ✓ Brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu gminy; ✓ Brak rodzin wspierających na terenie gminy; ✓ Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki rodziny zastępczej; ✓ Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów. <p style="margin-top: 10px;">Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Osłabienie się funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodziny, coraz słabsza więź emocjonalna pomiędzy rodzicami a dziećmi; ✓ Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny w kryzysie ✓ Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm i roszczeniowość; ✓ Narastająca agresja wśród dzieci i młodzieży, przemoc w rodzinie i przemoc rówieśnicza; ✓ Rosnące potrzeby w zakresie leczenia psychiatrycznego i uzależnień dzieci i młodzieży

6. CELE, ZADANIA, TERMINY WSKAŹNIKI, FINANSOWANIE PROGRAMU

Głównym celem Programu jest **wspieranie rodzin z terenu gminy Stara Biała przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wypracowanie planowych działań mających na celu utrzymanie bądź przywrócenie rodzinie biologicznej zdolności do wypełniania tych funkcji, w tym zapobieganie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.**

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i bezpieczeństwa socjalnego
2. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym
3. Koordynacja działań kierunku reintegracji rodziny
4. Doskonalenie systemu współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Wskaźnik realizacji zadania</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Termin</i>
Cel szczegółowy 1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i bezpieczeństwa socjalnego			
1. Udzielanie pomocy pieniężnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego	- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej - liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem m.in. w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” - liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne, - liczba rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze - liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego - liczba wydanych paczek świątecznych dla dzieci - liczba rodzin korzystających z jednorazowego świadczenia (4000 zł) „Za Życiem”	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024
2. Zapewnienie rodzinom z dziećmi pomocy mieszkaniowej w formie: dodatków mieszkaniowych, przydziału mieszkania z zasobów gminy	- liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych, - liczba rodzin, które otrzymały przydział mieszkania	Urząd Gminy Stara Biała	2022-2024

3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży szkolnej w tym pomoc materialna o charakterze socjalnym, wyprawki szkolnej, bezpłatnego transportu	- liczba dzieci otrzymujących stypendia socjalne i zasiłki szkolne - liczba dzieci dożywianych bezdecyzyjnie - liczba przekazanych uczniom komputerów do nauki zdalnej, - dofinansowanie do wycieczek szkolnych, wyprawki szkolnej - liczba dzieci niepełnosprawnych korzystających z bezpłatnego transportu, - liczba rodzin otrzymujących zwrot poniesionych kosztów dowozu	Urząd Gminy Stara Biała Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Placówki Oświatowe	w dni nauki szkolnej w roku szkolnym 2021/22, 2022/23 2023/24 2024/25
4. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych	- liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych monitorowaniem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Urząd Gminy Stara Biała Placówki Oświatowe Placówki Służby Zdrowia	2022-2024
<u>Finansowanie:</u> źródła własne (budżet gminy) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadania			
Cel szczegółowy 2. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym			
1. Prowadzenie pracy socjalnej polegającej na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie	- liczba rodzin objętych wsparciem w formie pracy socjalnej - liczba kontraktów socjalnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała/pracownicy socjalni/	2022-2024
2. Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień, terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej.	- liczba osób skierowanych na terapię uzależnień, - liczba założonych Niebieskich Kart - liczba osób, które uczestniczyły w terapii dla ofiar lub sprawców przemocy domowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2022-2024
3. Prowadzenie konsultacji i organizacja poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego, terapeutycznego, prawnego, rodzinnego)	- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego - liczba porad i konsultacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2022-2024

4. Udzielanie wsparcia i specjalistycznej pomocy dla dzieci i młodzieży szkolnej	- liczba dzieci korzystających z dodatkowych zajęć szkolnych (wyrównawczych, korekcyjnych, rewalidacyjnych, logopedycznych) - liczba rodzin/ dzieci objętych wsparciem psychologa i pedagoga szkolnego	Placówki Oświatowe	w dni nauki szkolnej w roku szkolnym 2021/22, 2022/23 2023/24 2024/25
5. Przydzielanie wsparcia asystenta rodziny: - dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; - dla rodzin, których dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej; - dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji programu „Za Życiem”	- liczba zatrudnionych asystentów rodziny, - liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny - liczba dzieci w tych rodzinach	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024
6. Pozyskiwanie kandydatów do współpracy w celu pełnienia funkcji rodziny wspierającej	- informowanie o możliwościach i warunkach pełnienia funkcji rodziny wspierającej, - liczba rodzin wspierających, - liczba rodzin objętych wsparciem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024 co najmniej raz w roku
7. Wspieranie rodzicielstwa- realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych - Karta Dużej Rodziny	- liczba wydanych kart	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024
8. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej poprzez prowadzenie działalności edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej w celu wzmacniania więzi rodzinnych	- ilość zorganizowanych imprez, pikników, festynów, koncertów - liczba uczestników	Urząd Gminy Stara Biała Placówki oświatowe Gminny Ośrodek Kultury i Sportu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminna Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe parafie	2022-2024

9. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny, przeciwdziałaniu agresji, uzależnieniom, radzenia sobie ze stresem wśród młodzieży szkolnej	liczba przeprowadzonych warsztatów profilaktyczno-edukacyjnych - liczba zrealizowanych projektów, programów - liczba uczestników (rodziców, dzieci)	Placówki oświatowe Policja Gminny Ośrodek Kultury i Sportu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminna Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe parafie	2022-2024
10. Współorganizowanie i finansowanie dla dzieci szkolnej wycieczki letniego i zimowego z programem profilaktycznym	- liczba dzieci i młodzieży, które skorzystały z wycieczki	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Urząd Gminy Stara Biała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminny Ośrodek Kultury i Sportu Placówki oświatowe	2022-2024
<u>Finansowanie:</u> źródła własne (budżet gminy) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadania			
Cel szczegółowy 3. Koordynacja działań w kierunku reintegracji rodziny			
1. Motywowanie do utrzymywania kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej - liczba rodzin objętych asystenturą, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024
2. Pomoc rodzinie biologicznej w utrzymywaniu aktywności zawodowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego	- liczba rodzin, którym udzielono pomocy w poszukiwaniu, podjęciu i utrzymaniu pracy zarobkowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024
3. Realizowanie planu pracy z rodziną i koordynowanie go z planem pomocy dziecku	- liczba rodzin, z którymi udało się zrealizować plan pomocy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku	2022-2024
4. Praca socjalna z rodzicami dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	- liczba rodzin objętych pracą socjalną oraz pomocą w poprawie sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego i opieki nad dzieckiem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024

5. Współpraca wszystkich insynuacji i podmiotów na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	- liczba sporządzonych, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach - liczba spotkań zespołu do spaw oceny sytuacji dziecka - liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Sąd Rejonowy w Płocku kuratorzy zawodowi i społeczni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku	2022-2024
Finansowanie: źródła własne (budżet gminy) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadania			
Cel szczegółowy 4. Doskonalenie systemu współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny			
1. Stała współpraca i wymiana informacji pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe, szczególnie w zakresie ograniczenia skutków uzależnienia od alkoholu oraz stosowania przemocy w rodzinie	- liczba spotkań grup roboczych w celu opracowania planu pomocy na podstawie zdiagnozowanych problemów w rodzinie - liczba osób skierowanych do diagnozy uzależnień - ilość wniosków do sądu o wgląd w sytuację dziecka w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Policja Sąd Rejonowy w Płocku kuratorzy zawodowi i społeczni, placówki oświatowe placówki służby zdrowia	2022-2024
2. Prowadzenie stałego monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej w celu zapobiegania umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	- liczba spotkań - liczba grup roboczych - liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego - liczba rodzin objętych monitoringiem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Policja kuratorzy zawodowi i społeczni	2022-2024
3. Partycypacja w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku, preadopcyjnym	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej - wysokość środków finansowych przeznaczonych na pokrycie kosztów pobytu dziecka w pieczy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała	2022-2024

5.Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz innych przedstawicieli innych grup zawodowych działających na rzecz rodziny, zapewnienie superwizji osobom pomagającym zawodowo	- liczba szkoleń, warsztatów - liczba uczestników	wszystkie instytucje i podmioty działających na rzecz dziecka i rodziny	2022-2024
<u>Finansowanie:</u> źródła własne (budżet gminy) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadania			

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- podniesienie możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka,
- podniesienie umiejętności rodzicielskich oraz poprawa zdolności opiekuńczo-wychowawczych rodziców,
- zmiana postaw i zachowań członków rodzin dysfunkcyjnych,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny biologicznej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wpierania rodziny.

7. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Stara Biała przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej ze szczególnym uwzględnieniem;

- rodzin dotkniętych przemocą domową i problemem alkoholowym;
- rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej;
- rodzin, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej;
- rodzin, w których wychowuje się dziecko ze zdiagnozowanym ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Program realizuje:

1. Urząd Gminy Stara Biała,
 2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała,
 3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starej Białej,
 4. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Starej Białej z/s w Białej,
 5. Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Białej, Filia w Nowych Proboszczewicach
 6. Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Stara Biała,
 7. placówki oświatowe z terenu gminy Stara Biała,
 8. placówka służby zdrowia,
 9. organizacje pozarządowe, stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy Stara Biała,
 10. Posterunek Policji w Starej Białej,
 11. Prokuratura Rejonowa w Płocku
 12. Sąd Rejonowy w Płocku – Wydziały: Karny, Rodzinny i Nieletnich;
 13. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku;
 14. parafie z terenu gminy Stara Biała
- oraz inne podmioty specjalizujące się w działalności na rzecz dziecka i rodziny.

8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Realizacja Programu będzie miała charakter ciągły i otwarty co oznacza, że może być wzbogacony o nowe treści zgodnie z aktualnymi problemami czy zmianami legislacyjnymi zachodzącymi w czasie jego obowiązywania. Należy podkreślić, że cele operacyjne i wskazane zadania zaplanowane są na poziomie ogólnym, co umożliwia dostosowanie podejmowanych działań do potrzeb lokalnych.

Monitoring realizacji Programu prowadzony będzie co roku na podstawie analizy i oceny danych zawartych w „**Karcie monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny**”.

Ewaluacja Programu będzie przeprowadzona, w 2024 r. Pozwoli ona ocenić efektywność Programu, (w jakim stopniu został osiągnięty cel główny i cele szczegółowe Programu). Stanowić ona będzie też źródło użytecznych informacji przy planowaniu kolejnego programu gminnego.

Koordinatorem Programu (jak w latach ubiegłych) jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała.

Jednostki organizacyjne Gminy, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty wymienione w Programie lub realizujące działania objęte Programem zobowiązane są do przekazania Koordynatorowi informacji z przebiegu tych działań, **w terminie do 31 stycznia każdego roku.**

Realizując obowiązek wynikający z art.179 ust.1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej **w terminie do dnia 31 marca każdego roku** Wójt składa Radzie Gminy Stara Biała roczne sprawozdanie (sporządzone przez Koordynatora Programu) z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

**KARTA MONITORINGU GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
ROK**

Nazwa działania	Wskaźniki rok			
Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (szt.)			
Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba rodzin objętych wsparciem w postaci pracy socjalnej (szt.)	Liczba zawartych kontraktów socjalnych (szt.)		
Prowadzenia konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym: psychologicznego, terapeutycznego, rodzinnego)	Liczba udzielonych porad (szt.)	Liczba (os.)	Liczba konsultacji (szt.)	Liczba (os.)
Liczba porad i konsultacji psychologiczno-pedagogicznych dla dzieci i ich rodziców w placówkach oświatowych	Liczba udzielonych porad i konsultacji (szt.)		Liczba rodzin (szt.)	Liczba dzieci (os.)
Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej	Liczba założonych Niebieskich Kart (szt.)	Liczba zakończonych procedur Niebieskich Kart (szt.)	Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego (szt.)	Liczba powołanych grup roboczych (szt.)
Organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację	Liczba spotkań (szt.)		Liczba grup wsparcia (szt.)	
Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego czasowo w pieczy zastępczej	Liczba wspieranych rodzin (szt.)			
Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba wspieranych rodzin (szt.)	Liczba osób w rodzinach (szt.)	Liczba dzieci w rodzinach (os.)	Liczba asystentów (os.)
Wsparcie asystenta rodziny dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji programu „Za życiem”	Liczba wspieranych rodzin (szt.)	Liczba osób w rodzinach (szt.)	Liczba dzieci w rodzinach (os.)	
Współpraca wszystkich insynuacji i podmiotów na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	Liczba dzieci powracających z systemu pieczy zastępczej do rodziny biologicznej (os.)			

Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej poprzez prowadzenie działalności edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej w celu wzmacniania więzi rodzinnych	Liczba zorganizowanych imprez (szt.)			Liczba uczestników (os.)	
Współfinansowanie kosztów umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych (os.)	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnym domu dziecka (os.)	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej (os.)	Liczba dzieci umieszczonych w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej (os.)	Liczba dzieci umieszczonych w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym (os.)
Utworzenie/prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Liczba placówek (szt.)			Liczba uczestników (os.)	
Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	Liczba rodzin wspierających (szt.)				
Udzielanie pomocy pieniężnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną (szt.)	Liczba dzieci/młodzieży objętej dożywianiem w szkole (os.)	Liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne (szt.)	Liczba osób uprawnionych do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego (szt.)	
Tworzenie i realizacja projektów wspierających rodzinę	Liczba projektów (szt.)				
Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz innych przedstawicieli innych grup zawodowych działających na rzecz rodziny	Liczba warsztatów i szkoleń (szt.)			Liczba uczestników (os.)	
Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie	Liczba sprawozdań (szt.)				

9. SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Stara Biała

Tabela 2. Struktura mieszkańców gminy Stara Biała wg wieku i płci

Tabela 3. Bezrobocie w gminie Stara Biała w latach 2019-2021

Tabela 4. Struktura placówek oświatowych w Gminie Stara Biała

Tabela 5. Formy wsparcia dla dzieci i ich rodziców przez placówki oświatowe

Tabela 6. Kategorie przestępstw nieletnich

Tabela 7. Karta Diagnostyczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Tabela 8. Analiza powodów udzielonej pomocy społecznej w latach 2019-2021

Tabela 9. Przesłanki zakończenia pracy asystenta w rodzinie w latach 2019-2021